

Голас Радзімы

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАГА
ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ
З СУАЙЧЫННІКАМІ
ЗА РУВЯЖОМ

№ 1 (1110)
Студзень 1970 г.
Год выдання 15-ы
Цана 2 кап.

Мінск ГСП
Мірасюдаркеўская 9
Літвінства ім. Леніна

Васіль ВІТКА

Б'е гадзіннік дванаццаць.
Сусвет неабдымны
Ловіць кожнае слова
Крамля.

Устае
У натхнёным,
У велічным гімне
Неабсяжная наша
зямя.

Дзе б ні быў ты,
Запомні,
Што гэтай парою
Мы звяраем не толькі
Гадзіннікаў ход, —
Запаветныя думы
Звяраем з Масквою,
З сэрцам партыі
Сэрцы звярае народ.

ГОД 1970, ЛЕНІНСКІ

Яшчэ ўчора мы жылі радасцямі і тры-вогамі 1969 года, а сёння ўжо набірае разбег год новы. З маладым імпульсам узяўся ён за справы, каб здзейсніць людскія надзеі і задумы, ажыццявіць добрыя мары.

Год 1970. Рубеж старога і новага дзесяцігоддзя. Год ленінскага юбілею. Да гэтай знамянальнай падзеі рыхтуем не толькі мы, рыхтуецца чалавецтва. Напярэдадні новага года быў апублікаваны важны палітычны дакумент—Тэзісы Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Савецкага Саюза «Да 100-годдзя з дня нараджэння Уладзіміра Ільіча Леніна». У іх адлюстравана магутная постаць чалавека і дзяржаўнага дзеяча, тэарэтыка пралетарскай рэвалюцыі і непасрэднага яе кіраўніка, глыбокага філосафа і страснага публіцыста.

«З імем і дзейнасцю Леніна,—гаворыцца ў Тэзісах ЦК КПСС,—звязана цэлая рэвалюцыйная эпоха ў жыцці чалавецтва. Ленін даў адказы на самыя актуальныя пытанні, пастаўленыя ходам гістарычнага развіцця, усебакова развіў тэорыю сацыялістычнай рэвалюцыі і будаўніцтва камуністычнага грамадства, узброіў расійскі, увесь міжнародны рэвалюцыйны рух навукова абгрунтаванай стратэгіяй і тактыкай, узначаліў барацьбу рабочага класа за ажыццяўленне ідэалаў сацыялізма».

Нашчадкі Леніна, вывучаючы яго невычэрпную спадчыну, з трапяткім пачуццём удзячнасці адзначаюць шматграннасць генія Ільіча. З жыватворных крыніц ленінскага вучэння людзі чэрпаюць вялікія, грунтоўныя пазнанні. Якую б галіну грамадскага жыцця мы ні ўзялі, усюды адчуваецца плённы ўплыў жывой ленінскай мыслі. З імем Ул. І. Леніна звязваем мы стварэнне пралетарскай партыі новага тыпу і першай у свеце дзяржавы рабочых і сялян, будаўніцтва Чырвонай Арміі і кааперываванне сялян, смелы і дзёрзкі па тых часах план электрыфікацыі ўсёй краіны

і дэкрэт аб адкрыцці універсітэтаў для працоўнай моладзі, клопаты аб развіцці мастацтва і аб захаванні культурных каштоўнасцей.

Вялікая Кастрычніцкая сацыялістычная рэвалюцыя, правадыром і стратэгам якой быў Ул. І. Ленін, упершыню паказала свету, як могуць быць вырашаны адвечныя сацыяльныя праблемы: «зваржэнне ўлады эксплуатацыйнага і ўстанавіцтва дыктатуры пралетарыату, ператварэнне прыватнай буржуазна-памешчыцкай уласнасці ў грамадскую, сацыялістычную, справядлівае вырашэнне аграрнага пытання на карысць сялян, вызваленне залежных народаў ад каланіяльнага і нацыянальнага прыгнёту, стварэнне палітычных і эканамічных перадавых пабудовы сацыялізма».

З тых векапомных кастрычніцкіх дзён пачынаецца новы раздзел у сусветнай гісторыі. За паўвека свет змяніўся карэнным чынам. Імперыялізм так і не змог набыць былую сілу і дыктаваць

свае ўмовы народам. Ён перастаў быць пануючай сілай на міжнароднай арэне. Імперыялістам прыйшлося назаўсёды расставіць думкай аднавіць капіталізм і свае былыя пазіцыі ў Расіі. Авантура Гітлера пераканала кавчэткава стары свет хлусні і нажывы, што народ, які ўдыхнуў свабоду,—непераможны.

Сапраўды непазнавальнай стала наша Радзіма—Саюз Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік. Сацыялізм, завешчаны нам Ільічам і пабудаваны ў нашай краіне,—лепшы помнік Леніну. Гэтак прывяціў Уладзімір Ільіч сваё жыццё, якое прайшло ў творчай працы мыслі, у нястомным рэвалюцыйным дзеянні, у ідэйным і палітычным змаганні. Сацыялізм—ажыццяўленне ленінскіх ідэй. Ён вывеў адсталую Расію на шырокі прасцяг прагрэсу, зрабіў яе зоркай першай велічыні.

Па аб'ёму прамысловай вытворчасці СССР яшчэ перад вайной перайшоў з пятага на другое месца ў свеце. На

службу працоўным пастаўлены ўсе заваёвы культуры. Агульнанародным набыткам сталі дасягненні навукі, тэхнікі, мастацтва. Ленінская праграма культурнай рэвалюцыі, паспяхова ажыццяўленая ў нашай краіне, далучыла спрацаванага рабочага і селяніна, вялікароса, які гібеў у цемры і забабонах, і «нарадца», з якога здзекаваўся царскі саноўнік, да палітыкі, ведаў, эстэтычных каштоўнасцей, зрабіла Савецкі Саюз краінай самай высокай у свеце адукацыі. Сёння больш як трэцяя частка ўсяго насельніцтва нашай вялікай Радзімы мае вышэйшую і сярэднюю адукацыю. У розных галінах народнай гаспадаркі і культуры працуюць звыш 820 тысяч навуковых работнікаў.

Савецкія людзі не ведаюць, што такое беспрацоўе. У параўнанні з 1913 годам рэальныя даходы рабочых у прамысловасці і будаўніцтве павялічыліся больш як у 7 разоў. Рэальныя да-

[Заканчэнне на 2-й стар.]

64 66 73

БЕЛАРУСІ-ПАРТЫЗАНКІ СЫН

7 студзеня 1970 года споўнілася 60 год з дня нараджэння Героя Савецкага Саюза Канстанціна ЗАСЛОНАВА.

...Аб ім складзены песні, паэмы, напісаны кнігі, па-стаўлены кінафільм. Дзесяткі беларускіх калгасаў, заводаў, школ, вуліц носяць яго імя. Герайчыны справы слаўнага сына Беларусі вядомы кожнаму ў Савецкай краіне.

У жніўні 1941 года Канстанцін Заслонаў ад імя беларускіх чыгуначнікаў, якія эвакуіраваліся ў тыл, звярнуўся з шэсьмом у ЦК ВКП(б). Ён просіў дазволу арганізаваць партызанскі атрад у тыле ворага. Просьба была задаволеная. І кастрычніцкая група з 20 чыгуначнікаў на чале з Канстанцінам Заслонавым перайшла лінію фронту. Ацаніўшы абстаноўку, патрыёт вырашыў з'явіцца да фашыстаў з «павіннай» і прыбыў у дэпо станцыі Оршы, дзе працаваў начальнікам да вайны. Акупанты назначылі Заслонава начальнікам «рускіх паравозных брыгад». Новы начальнік пачаў падбіраць «кадры» і ў хуткім часе стварыў з іх падпольную арганізацыю.

У Оршы, на важным вузле чыгуначных камунікацый, пачала дыверсійную работу група савецкіх патрыётаў. Фашысцкія эшалоны з войскамі і тэхнікай запраўляліся тут вадой, загрузаліся вугалем і працягвалі шлях да фронту. Ад'ехаўшы сотню-

дзе кіламетраў, яны ўзляталі ў паветра. Гестапаўцы губляліся ў дагадках: хто і якую «сакрэтную зброю» выкарыстоўвае супраць гэтых эшалонаў. Такім чынам да лініі фронту пад Маскву не дайшлі 98 эшалонаў. За тры месяцы заслонаўцы вывелі са строю ці падарвалі звыш 200 паравозаў, сотні вагонаў і цыстэрнаў. Гестапа, заподзрыўшы Заслонава ў гэтых дыверсіях, пачало за ім са-чыць. Хутка яго арыштавалі. Але даказаць віну начальніка дэпо гестапаўцы не здолелі — настойліва добра і ўмела была заканспіравана работа падпольшчыкаў. Заслонава вызвалілі.

Вугальныя міны, прыдуманія Канстанцінам Сяргеевічам, доўга заставаліся загадкай для гестапаўцаў. Адна такая міна, трапіўшы ў топку паравоза, імгненна ўзрывала яго. Ляцелі пад адрхоц вагоны з жывой сілай, платформы з тэхнікай, цыстэрны з гаручым. Важкім быў уклад заслонаўцаў у разгром гітлераўцаў пад Масквой.

У лютым 1942 года Заслонаў здзейсніў яшчэ адну смелую дыверсію — выкарыстаўшы моцныя маразы, ён пры дапамозе старых рабочых замарозіў водазабеспячэнне Аршанскага вузла. Дзесяткі фашысцкіх эшало-

наў стаялі ў Оршы ў самым напружаным дні бітвы пад Масквой. Гестапаўцы зразумелі, што гэта справа рук Заслонава, але позна — яго ў Оршы ўжо не было. Пакінуўшы ў дэпо добра заканспіраваных для дыверсійнай работы людзей, Заслонаў з групай падпольшчыкаў найшоў у лес. Створаны ім партызанскі атрад вырае хутка ў брыгаду «Дзядзькі Косці» і наводзіў страх на гарнізоны і камендатуры фашыстаў, падрываў камунікацыі, лініі сувязі.

Многа слаўных подзвігаў здзейснілі партызаны пад камандаваннем камуніста К. Заслонава. У лістападзе 1942 года, зрабіўшы трохмесячны рэйд па раёнах Віцебшчыны і Смаленшчыны, брыгада Заслонава прыбыла на зямную базу ў Сенненскі раён. З 15 чэрвеня па 25 кастрычніка партызаны пусцілі пад адрхоц 64 чыгуначныя эшалоны, вывелі са строю 76 аўтамашыны. За гэтыя подзвігі К. Заслонаў быў узнагароджан ордэнам Леніна. У хуткім часе адважнага камбрыга назначылі камандаваць усімі сіламі народных месціцаў Аршанскай партызанскай зоны. Штаб брыгады размясціўся ў вёсцы Купаваць, тут жа знаходзілася і камандаванне партызанскімі сіламі Аршанскай зоны.

13 лістапада акупанты пачалі буйную карную экспедыцыю супраць партызан. У вёскі Кузьміна, Сяркута і Утрылава, якія былі размяшчаны непадалёку ад Купаваці, нахлынулі гітлераўцы. Заслонаў загадаў зрабіць за-сады на ўскраіне лесу супраць вёсак Утрылава і Кузьміна. Вечарэла, і наўрад ці можна было чакаць атакі карнікаў. Па плане Заслонава галоўны ўдар партызаны наносілі раіцай 14 лістапада з ляснога масіву. У вёс-

цы Купаваць быў пакінуты невялікі атрад партызан з Заслонавым на чале.

У 9 гадзін раніцы гітлераўцы адкрылі мінамётны агонь па вёсцы і рушылі ў атаку. Партызаны сустрэлі іх дружным агнём з засад і прымуслі адступіць. У 12 гадзін дня ў бой уступілі больш буйныя падраздзяленні ворага і пайшлі да вёскі. Заслонаў даў сігнал для пераходу ў атаку галоўных сіл брыгады. Аднак гітлераўцы, заціснутыя ў мяшкі, супраціўляліся і на-сідалі на невялікую групу партызан у вёсцы. Сярод партызан з'явіліся першыя забітыя і раненыя. Загінуў і Канстанцін Заслонаў.

«Ярасна змагаліся партызаны з немцамі, — гаварылася ў баявым данясенні брыгады Цэнтральнаму Камітэту Кампартыі Беларусі. — Забіта 150 немцаў і, паводле расказаў насельніцтва, немцы павезлі 7 падвод цяжка параненых. Страты партызан — 6 забіта, 6 ранена. У баі пагеройску загінуў камбрыг Заслонаў Канстанцін Сяргеевіч, 1909 года нараджэння, ардэнаўсеца».

Па прадстаўленню ЦК Кампартыі і ўрада Беларусі 7 сакавіка 1943 года Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР Канстанцін Заслонава было пасмяротна прысвоена званне Героя Савецкага Саюза.

Імя Заслонава жыве ў памяці народа. Калі да станцыі Орша з поўначы, поўдня, захаду і ўсходу надыходзіць павязды, то машыністы па даўняй традыцыі вітаюць працяглым гудком героя-патрыёта. А на машыніста лакаматыва глядзіць з высокага гранітнага пастамента, па-стаўленага ля магільні, велічавая фігура партызанскага камбрыга ў расшпіленым кажуху з несласкай галавой.

А. БЕЛАУСАЎ.

Помнік Канстанціну Засло-наву ў Оршы.

БАГАЦЦІ НАШЫХ НЕТРАЎ

Да нядаўняга часу, калі заходзіла размова аб карысных выкапніках, Беларусь лічылася «беднай старонкай». Многа давялося напрацаваць геологам, каб даказаць, што петры рэспублікі тояць велізарныя багаці.

Першачарговым аб'ектам для работ стала Прыляцкая ўпадзіна. Першая глыбокая беларуская шчыліна ў 1940 годзе ў вёсцы Давыдаўка (цяпер Светлагорскага раёна) сустрэла на глыбіні 844 метры каменную соль. Вайна перарвала далейшыя пошукі. Пасля вайны пачаліся планамерныя геалагаразведчыя работы. У 1949 годзе яны прынеслі першую перамогу беларускім геологам — было адкрыта Старобінскае месца-нараджэнне калійных соляў. Цяпер тут працуюць два, пачала даваць прадукцыю першая чарга трэцяга калійнага камбіната.

За адкрыццё Старобінскага месцанараджэння калійных соляў група беларускіх геологаў удастоена Дзяржаўнай прэміі СССР. У 1968 годзе адкрыта новае — Петрыкаўскае месцанараджэнне калійных соляў, лепшай якасці і больш даступнае для распрацовак, чым Старобінскае. Агульныя запасы калійных соляў Беларусі складаюць цяпер некалькі дзесяткаў мільярдаў тон, а каменных соляў — трыльёны тон!

Дасягнутыя поспехі натхнілі геологаў. Яны загарэліся новай ідэяй — знайсці ў Беларусі нафту. У жніўні 1953 года ў раёне Ельска ўдарыў першы нафтавы фантан. Праўда, нафты аказалася мала (шчыліна давала толькі 16 тон у суткі), і была яна нізкай якасці. Але пошукі працягваліся.

І вось — памятны дзень 17 кастрычніка 1964 года. Поблізу Рэчыцы забіў магутны фантан, праз некалькі

дзён — другі, яшчэ больш магутны, які даваў больш за 700 тон у суткі. Цяпер геологамі адкрыты яшчэ чатыры месцанараджэнні беларускай нафты: Асташкавіцкае, Цішкаўскае, Давыдаўскае і Вішанскае. На базе гэтых адкрыццяў у Беларусі створана свая нафтаздабываючая прамысловасць, якая з кожным годам нарошчвае тэмпы. Сёлета здабыча нафты ўзрастае да 4 мільёнаў тон. Пачаты пошукі нафты таксама ў Врэскай і Аршанскай упадзінах.

Адначасова з нафтай атрымліваюць і газ. У 1968 годзе яго здабыта амаль 140 мільёнаў кубаметраў. Распрацаваны мерапрыемствы, якія забяспечваюць у бліжэйшы час поўнае выкарыстанне гэтага газу. Сёлета плануецца здабыць яго да 300 мільёнаў кубаметраў.

У апошнія гады ў Прыляцкай упадзіне геологі знайшлі і гаручыя сланцы, запасы якіх вылічваюцца мільярдамі тон. На поўдні рэспублікі адкрыты каменны і бурый вугаль.

Вялікім народным багаццем з'яўляюцца падземныя прэсныя і мінералізаваныя воды. Геологі ўстанавілі, што сумарныя рэсурсы прэснай вады ў Беларусі складаюць пяць працэнтаў усіх запасаў еўрапейскай часткі СССР.

У заходняй частцы Беларусі (у раёне Карэліч і Шчычына) у пародах крышталічнага фундаменту выяўлены пласты жалезных руд. Іх прагнозныя запасы, падлічаныя толькі для аднаго ўчастка, складаюць больш за 100 мільёнаў тон. Адзначаны таксама прызнакі свінцова-цынкавага аруднення, праяўлены медзі, нікелю, свінцу, золата, рэдкіх металаў. У раёне Мікашэвічаў адкрыты багатыя месцанараджэнні кааліну, які можа стаць сыраві-

най для фарфора-фаянсавай прамысловасці БССР. У гэтым жа раёне знойдзены чатыры месцанараджэнні граніту. На адным з іх будзе пабудаваны буйны механізаваны кар'ер.

На ўсходзе рэспублікі выяўлены пласты фасфарытаў. Цяпер на месцанараджэнні вядуцца пошукава-разведчыя работы. На поўначы Беларусі вельмі распаўсюджаны даламіты, з якіх вырабляецца вапна і даламітавая мука. Многа ў Беларусі пясчана-гравійных матэрыялаў, будаўнічых і сілікатных пяскоў, глін, якія залягаюць на невялікай глыбіні.

Такім чынам, нават беглы агляд сведчыць аб багацці беларускіх нетраў. Вывучэннем іх і пошукамі карысных выкапняў у Беларусі займаюцца ў асноўным Упраўленне геалогіі пры Савецкім Міністэрстве БССР і яго Інстытут геалагічных навук, а таксама Лабараторыя геахімічных праблем АН БССР.

Зроблена многа. Але трэба зрабіць больш. Урад рэспублікі і ЦК Кампартыі Беларусі аказваюць вялікую дапамогу геологам. Дастаткова адзначыць, напрыклад, што Інстытут геалагічных навук толькі за апошнія чатыры гады вырае амаль у тры разы, папоўніўшы высокакваліфікаванымі кадрамі. Тут цяпер 450 супрацоўнікаў, у тым ліку тры доктары і 53 кандыдаты навук. Вялікі аб'ём работ, акрамя планавых тэм, вядзе інстытут на гаспадарчых дагаворах з вытворчымі арганізацыямі. Беларускія геологі — вучоныя і работнікі вытворчасці — заняты далейшым вывучэннем нетраў рэспублікі і, безумоўна, адкрываюць яшчэ многія багаці зямных глыбін.

В. ГАЛУБЦОЎ,
дырэктар Інстытута
геалагічных навук.

ДЛЯ ТЕХ, КТО НЕ ЧИТАЕТ ПО-БЕЛОРУССКИ

Год 1970-й. Рубеж старога і новага десятилетий. Год ленинского юбилея. Накануне нового года был опубликован важный политический документ — Тезисы Центрального Комитета Коммунистической партии Советского Союза «К 100-летию со дня рождения Владимира Ильича Ленина». С именем Ленина связываем мы создание пролетарской партии нового типа и первого в мире государства рабочих и крестьян, создание Красной Армии и кооперирование крестьян, заботу о развитии искусства и охране культурных ценностей. И лучший памятник Ленину — социализм, построенный в нашей стране («ГОД 1970, ЛЕНИНСКИ», 1 стр.).

7 января 1970 года исполнилось 60 лет со дня рождения Героя Советского Союза Константина Заслонава. О нем сложены песни, поэмы, написаны книги, поставлен кинофильм. Десятки белорусских колхозов, заводов, школ, улиц носят его имя. В статье «БЕЛАРУСІ-ПАРТЫЗАНКІ СЫН» (3 стр.) рассказывается о боевом пути славного белорусского партизана. В октябре 1941 года группа из двадцати человек во главе с Заслоновым перешла линию фронта и организовала сопротивление оккупантам на Оршанском железнодорожном узле. Когда же гестаповцам стало известно о деятельности подпольщиков, патриоты ушли в лес. Много славных подвигов совершили партизаны под командованием К. Засло-

нова. В одном из неравных боев 13 ноября 1942 года бесстрашный комбриг погиб.

До недавнего времени, когда речь заходила о полезных ископаемых, Беларусь считалась «бедной стороной». Много пришлось поработать геологам, чтобы доказать, что недра республики хранят в себе огромные богатства. В 1949 году было открыто Старобинское месторождение калийных солей. Четыре года спустя в районе Ельска забил первый в Белоруссии нефтяной фонтан, а уже в нынешнем году добыча нефти в нашей республике достигнет 4 миллионов тонн. Найдены в республике горючие сланцы, каменный и бурый уголь, железная руда, фосфориты. Белорусские геологи заняты дальнейшим изучением недр республики. Об этом рассказывается в статье «БАГАЦЦІ НАШЫХ НЕТРАЎ», помещенной на 3 стр.

На 6 стр. газеты напечатана статья Л. Прошки «БАРАЊІ НАС, БОЖА, АД СЯБРОУ...». В ней автор дает отповедь комментатору мюнхенской радиостанции «Свобода» С. Станкевичу по поводу одного из его выступлений «О теме Ленинианы». В апреле нынешнего года исполнится 100 лет со дня рождения В. И. Ленина. К этой знаменательной дате готовятся не только наши искренние друзья, но и враги социализма. Конечно, они готовятся по-своему: если уж невозможно замолчать полностью, то нужно хотя бы принизить величие Ленина, значимость его учения. Пусть себе будет Лениниана, но без партии, которую создал Ленин. Пусть в библиотеках даже в Лондоне и Нью-Йорке на полках стоят произведения Ленина, но только чтобы коммунисты, трудящиеся массы не боролись за претворение в жизнь ленинских идей. Лишить массы руководящей роли Коммунистической партии, а потом можно будет уничтожить и социализм, и Лениниану. В этом смысл всей политики врагов социализма.

ПРАВДА ОБ АРДЕННСКОЙ ОПЕРАЦИИ

В декабре 1944 года в поисках выхода из кризисного положения гитлеровское командование решилось на отчаянный шаг: бросило с большим трудом собранные и недостаточно обеспеченные дивизии в наступление против американских войск на арденском участке Западного фронта.

Эта операция, проводившаяся после того, как вермахт летом и осенью 1944 года потерпел сокрушительные поражения на советско-германском фронте, не имела сколько-нибудь серьезной перспективы, не могла оказать и не оказала влияния на ход второй мировой войны.

Тем не менее вопреки исторической истине буржуазная историография упорно преувеличивает масштабы и значение Арденнской операции. Буржуазные авторы неизменно включают эту операцию в разряд событий, оказавших решающее влияние на ход и исход второй мировой войны.

Бригадир английской армии П. Янг в книге «Вторая мировая война 1939—1945. Краткая история» помещает специальную главу, посвященную Арденнам, событиям же на советско-германском фронте обзorno, по годам, отводит всего 4 главы.

Арденнская операция, ее масштабы и значение в ходе войны преподнесены автором читателю в грубо извращенном виде. По утверждению Янга, в результате этой операции был уничтожен «последний резерв армии Гитлера морально и физически... Русские начали крупное зимнее наступление 12 января. — пишет далее автор, — и Гитлер уже не имел того, чем мог бы маневрировать, чтобы встретить их. Это было следствием ужасной цены, уплаченной за шестинедельное наступление, предпринятое для того, чтобы произвести впечатление на западных союзников. Это была великая победа союзников...». Ниже будет показано, насколько грубо искажены здесь факты и суть событий.

К концу 1944 года для фашистской Германии создавалась исключительно трудная обстановка. В ходе ожесточенных сражений лета и осени 1944 года советские войска разгромили крупные группировки врага, очистили от него советскую землю и вступили на территорию Восточной Пруссии, освободили от гитлеровских оккупантов значительную часть Польши, Румынию и Болгарию, начали освобождать Чехословакию, Венгрию и Югославию.

Обстановка на советско-германском фронте не оставляла гитлеровцам никаких надежд на успех и перспективность проведения активных акций.

Вместе с тем на Западном фронте положение немецких войск было не столь безнадежным. В сентябре 1944 года им удалось остановить союзные войска перед линией Зигфрида и довольно прочно закрепиться на ней.

Все это вселило в гитлеровское командование надежды на успех задуманного им еще в сентябре 1944 года наступления на Западном фронте, в Арденнах.

Замысел операции заключался в том, чтобы нанести

внезапный удар, расколоть фронт англо-американских войск, выйти в район Антверпена и лишить союзников важнейших коммуникаций. Ставка делалась на возможный поворот в политике западных держав по отношению к Советскому Союзу, на раскол антигитлеровской коалиции.

Для наступления в Арденнах гитлеровское командование выделило 22 дивизии и две бригады.

Наступающая группировка состояла из трех армий: 6-й танковой СС (девять дивизий и одна бригада), 5-й танковой (семь дивизий и одна бригада) и 7-й армии, имевшей четыре дивизии: две дивизии находились в резерве группы армий «Б».

В тот период, когда готовилась Арденнская операция, советские войска осуществляли широкое наступление на юге советско-германского фронта, проводили операции в Заполярье и Курляндии, а также сильным ударом в районе Гольдап вторглись в Восточную Пруссию. Это не давало гитлеровцам никаких возможностей снять войска с главного, советского фронта. «Напряженное военное положение на Востоке. — писал бывший генерал вермахта Мантейфель, — не позволяло осуществить значительную переброску резервов на Западный фронт. На южном участке Восточного фронта Красная Армия продолжала широкое наступление на империю».

Естественно, что в таких условиях гитлеровское командование не могло создать группировки войск, достаточной для осуществления далеких идущих планов. Все расчеты строились на том, чтобы достичь внезапности и извлечь выгоды из ошеломляющего характера первоначального удара.

Внезапность удара, на которую возлагались главные надежды немецкого командования, была вполне достигнута. До самого последнего часа перед наступлением противника в войсках и штабах союзников царил беспечность и уверенность, что серьезной угрозы на Западном фронте не существует. «75 тысяч американских солдат на фронте от Эхтернаха до Моншау. — пишет Тоулэнд, — в ночь на 16 декабря легли спать как обычно... Ни один из американских командующих не боялся всерьез немецкого наступления».

Наступление немецко-фашистских войск в Арденнах началось ранним утром 16 декабря.

Хотя уже в первые дни немецкого наступления командование экспедиционных сил двинуло на угрожаемый участок значительные дополнительные силы, немецким танковым армиям удалось прорвать фронт американских войск на двух направлениях и к исходу 18 декабря продвинуться на 30—40 км. На следующий день немецкие войска уже находились в 40 км от Льежа и стремительно продвигались к Маасу. К 26 декабря фронт американских войск был прорван на участке 80 км.

Начав наступление 1 января 1945 года на ряде участков фронта между Саарбрюккеном и Карлсруэ в южном направлении, немецкие войска на центральном участке за четыре дня наступления продвинулись на 30 км.

Попытка соединений 1-й американской армии нанести

удар по северному флангу арденнского выступа немецких войск, предпринятая 3 января 1945 года, успеха не имела.

Командование экспедиционных сил и высшие руководители США и Англии понимали, что союзным войскам не удастся в короткие сроки добиться решительного изменения обстановки на Западном фронте в свою пользу. Только мощное наступление советских войск на Восточном фронте, которое оттянуло бы на себя новые немецкие силы с Запада, решительно могло облегчить положение англо-американских войск. И западные союзники обратились за помощью к Советскому правительству.

В известном послании П. В. Сталину от 6 января Черчилль писал: «На Западе идут очень тяжелые бои, и в любое время от Верховного Командования могут потребоваться большие решения. ...Генералу Эйзенхауэру очень желательно и необходимо знать в общих чертах, что Вы предполагаете делать, так как это, конечно, отразится на всех его и наших важнейших решениях... Я буду благодарен, если Вы сможете сообщить мне, можем ли мы рассчитывать на крупное русское наступление на фронте Вислы или где-нибудь в другом месте в течение января и в любые другие моменты, о которых Вы, возможно, пожелаете упомянуть».

Советское командование, выполняя союзнический долг, начало крупную наступательную операцию раньше намеченного срока. Наступление советских войск от Вислы к Одере началось 12 января 1945 года. Это смешало все карты гитлеровского командования. Оно вынуждено было окончательно отказаться от каких-либо активных действий на Западе и начать переброску сил на советско-германский фронт. Только с 12 по 31 января 1945 года сюда с Запада было переброшено семь дивизий, в том числе четыре танковые.

Наступление советских войск, вынудившее гитлеровское командование ослабить свой Западный фронт, значительно облегчило положение союзников и в последующем позволило им стабилизировать фронт. К концу января 1945 года союзные войска вышли на рубежи, которые они занимали к началу Арденнской операции.

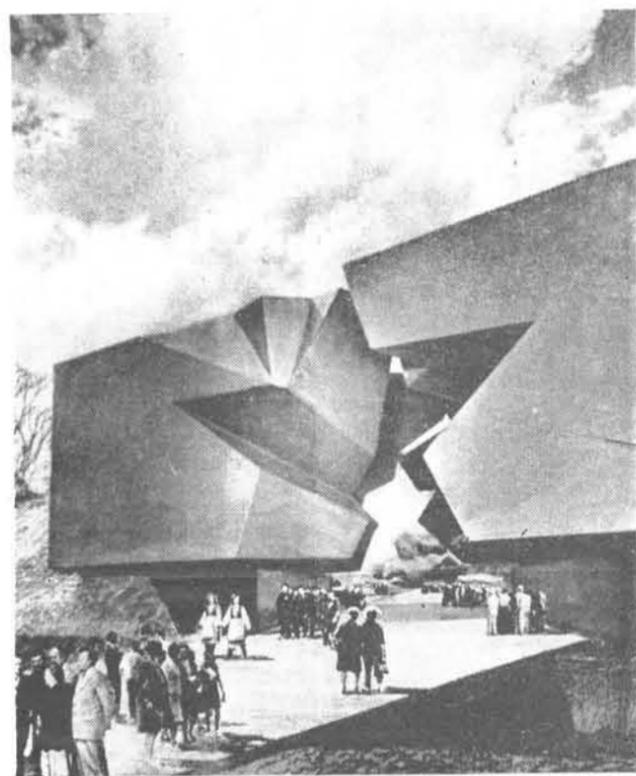
Потери немецко-фашистских войск в Арденнской операции составили 90 тысяч человек. Однако свои лучшие войска, прежде всего танковые соединения, гитлеровскому командованию удалось сохранить. В частности, наиболее сильная 6-я танковая армия СС в первой половине января 1945 года была отведена с фронта и в конце месяца переброшена на советско-германский фронт.

В результате же Сталинградской битвы были полностью уничтожены 32 дивизии и 3 бригады противника, кроме того, 16 дивизий обескровлены и утратили боеспособность. Потери вермахта составили колоссальную цифру: 1,5 млн. человек.

В битве под Курском, завершившей перелом в ходе второй мировой войны, из 50 наступавших немецко-фашистских дивизий 30 дивизий было разгромлено. Немецко-фашистские войска потеряли 500 тыс. человек.

Судьба войны решалась и была решена на главном фронте мировой войны—советско-германском. Фашистская Германия была вынуждена капитулировать прежде всего и главным образом потому, что ее основные вооруженные силы были разгромлены Советской Армией.

И. ЗАЙЦЕВ,
кандидат исторических наук, полковник запаса.
(АПН).

Нядаўна ўрад рэспублікі зацвердзіў праект мемарыяльнага комплексу «Брэсцкая крэпасць-герой». Праект распрацаваны аўтарскі калектывам у складзе народнага мастака СССР, лаўрэата Ленінскай і Дзяржаўнай прэміі СССР А. Кібальнікава, народнага мастака БССР А. Бембеля, заслужанага будаўніка БССР, лаўрэата Дзяржаўнай прэміі БССР Ул. Караля, В. Волчака, лаўрэата прэміі Ленінскага камсамола Беларусі В. Занковіча, Ю. Казакова, А. Стаховіча, лаўрэата Дзяржаўнай прэміі БССР Г. Сысоева. Мемарыяльны комплекс будзе нагадваць нашчадкам аб мужнасці і гераізме савецкіх салдат і афіцэраў, якія грудзьмі сталі на абарону Айчыны ў чэрвені сурогавага сорак першага. Цяпер на тэрыторыі крэпасці вядуцца работы па ўзвядзенню мемарыяльнага комплексу, першую чаргу якога трэба завяршыць да 30-й гадавіны гераічнай абароны цытадэлі. На здымку вы бачыце макет галоўнага ўваходу ў мемарыяльны комплекс, які ўяўляе сабой маналітны блок з высечанай у ім пяцікутнай зоркай. Адсюль раскрывецца панарама галоўнага манумента, які складаецца са скульптурнай кампазіцыі—галавы воіна са сцягам і 100-метровага штыка-абеліска.

Фота В. ГЕРМАНА.

ПИШУТ ЗЕМЛЯКИ

Поздравляем всех сотрудников Белорусского товарищества по культурным связям с соотечественниками за рубежом и работников редакции газеты «Голас Радзімы», а в вашем лице весь белорусский народ с Новым, 1970-м годом. Желаем вам, дорогие друзья, здоровья, счастья и еще больших успехов в вашем благородном труде.

Когда-то, уезжая за океан, мы даже не надеялись, что еще при жизни увидим нашу родную землю цветущей, без пана, жандарма, без сиротских слез.

Каждый из нас, белорусов, живущих в Канаде, по-своему прирос к этой стране, пустил здесь корни. Но в сердце у каждого хранится сокровенная мечта побывать хотя бы раз в родных местах. Может показаться странным, но почему-то у тех людей, кто уже посетил Родину, это желание гораздо сильнее. Мы с женой, например, ведем переписку с людьми, с которыми вместе побывали в Советском Союзе три года назад. И я знаю наверняка, что все они с удовольствием приехали бы на Родину снова. Но большинство из них — люди преклонного возраста; потерянное здоровье не каждому позволяет осуществить эту мечту, да и с финансами бывает трудно.

Что больше всего поражает в СССР человека, приезжающего из-за границы, — это дружелюбие, сердечность советских людей. Е' подтверждение хочу привести несколько примеров из нашей поездки.

Погостив больше месяца в родных местах, мы зашли в местный паспортный стол попрощаться с работниками, которые были с нами очень любезны при первой встрече.

— Что же вы так быстро уезжаете? — спросил один из них. — Или, быть может, не понравилось у нас?

— Нет, — отвечаем. — Мы очень довольны всем, но в Канаде наши дети теперь работают на ферме за себя и за нас. Нужно возвращаться, чтобы помочь им.

— Желаем вам счастливого пути, — сказали они. — Но если бы вы решили остаться, мы с удовольствием продлили бы ваши визы.

А когда мы из Бреста ездили на пару дней в Волинскую область навестить старого знакомого, который вернулся на постоянное жительство из Канады, к нам зашли две колхозницы. Поговорили. Прощаясь, они предложили нам огромную корзину черешен. В Бресте, мол, они еще не совсем зрелые.

Признаться, такое отношение, такая забота нас очень удивили и обрадовали — ведь мы с этими женщинами не были даже знакомы.

Отправляясь в Советский Союз, мы, как принято, взяли с собой немного подарков для родных. А в Канаду возвращались с чемоданами, набитыми доверху подарками и сувенирами, полученными от родных, близких и новых знакомых. И багажа у нас оказалось больше, чем при выезде из Канады.

Но самое дорогое, что увозили мы, — это яркие впечатления о жизни советских людей, воспоминания о их душевной доброте.

И нам очень жаль тех земляков, кто до сих пор продолжает слушать «доброжелателей», клеветущих на Родину и свой народ. Этим людям не дано испытать чувство, которое познали мы.

Канада.

Ирина и Алексей ГРИЦУК.

У ПРАЗДЫУМЕ БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ

У канцы снежня мінулага года адбылося чарговае пасяджэнне прыздыума Беларускага таварыства па культурных сувязях з суайчыннікамі за рубяжом. Вёў пасяджэнне старшыня Таварыства Рыгор Шырма.

Члены прыздыума Леанід Прокша і Анатоль Стук расказалі аб сваіх паездках за мяжу і сустрэчах з членамі Славянскага таварыства дружбы ў Англіі і Саюза савецкіх грамадзян у Бельгіі.

Прыздыум заслухаў інфармацыі адказнага сакратара Таварыства Пятра Фралова і рэдактара газеты «Голас Радзімы» Вацлава Мацкевіча аб рабоце, якую праводзяць Таварыства і рэдакцыя па падрыхтоўцы да 100-годдзя з дня нараджэння Уладзіміра Ільіча Леніна.

Прыздыум задаволіў просьбу Леаніда Прокшы і вызваліў яго ад абавязкаў рэдактара газеты «Голас Радзімы» ў сувязі з пераходам на работу рэдактарам газеты «Літаратура і мастацтва». Л. Прокша пакінуты на пасадзе намесніка старшыні Таварыства.

Рэдактарам газеты «Голас Радзімы» зацверджаны Вацлаў Мацкевіч, намеснікам рэдактара—Уладзімір Бягун, які таксама ўведзены ў склад прыздыума Таварыства і рэдакцыі газеты. У склад прыздыума ўведзены старшыня Беларускага таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі Герардот Чарнушчанка.

A U.S. AND A SOVIET SCIENTIST SPEAK ON DISARMAMENT

Disarmament and International Security

By Igor GLAGOLEV,

M.Sc. (History), Chairman of the Commission on Disarmament and International Security of the Institute of Soviet-American Relations

THE world public is apprehensive about the tenseness in international relations. At the 24th Session of the UN General Assembly the USSR has made practical proposals for guaranteeing international security and for averting wars.

Disarmament measures occupy the central place in the Soviet conception of international security. There is an objective reason for it. The stockpiling of mass destruction weapons today, when many South-East Asian cities and villages are already being destroyed, and people are dying as the result of Israeli aggression in the Middle East, constitutes the gravest threat to the whole world.

The further militarization of countries—some for purposes of revenge, and others in order to preserve the crumbling positions of monopoly capital—not only undermines the national interests of those countries, but also

jeopardizes the lives of scores of millions of people. That was why the world public reacted with a stormy protest to the secret plan of the US military—the «10-1» Plan—which envisages the use of chemical, bacteriological and nuclear weapons not only against the «enemies» in the East, but also against their own «friends» in the West. The world public strongly protests against the production and testing of chemical and bacteriological weapons in the USA, and against the deployment of them in West Germany, Japan and other countries.

The reports compiled by UN experts contain a sober appraisal of the possible results of the employment of nuclear, chemical and bacteriological weapons. The death of hundreds of millions of people, the poisoning and contamination of those who remain alive, and the blotting out of major cities—such would be the disastrous results of World War III.

Jointly with the other socialist countries, the Soviet Union has proposed at the 24th UN General Assembly Session, to conclude a Convention on banning the development, production and

stockpiling of chemical and bacteriological (biological) weapons, and on their destruction.

In July, 1968, the USSR sent to other states the Memorandum on urgent measures for ending the arms race and on disarmament. The Memorandum laid special emphasis on nuclear disarmament measures. So, the new Soviet proposals, coupled with the Memorandum, constitute a comprehensive practical programme for ending the mass-destruction arms race, and for the destruction of such armaments. The adoption of these measures would deliver the world from the unprecedented threat of self-destruction.

One of the more important clauses in the 1968 Memorandum dealt with imposing limitations upon, and with subsequent reduction of the means of delivery of strategic weapons—strategic missiles, bombers and ABM's. The USSR and the USA have agreed to discuss the problem. It must be stressed here that the strategic means for the delivery of nuclear weapons may also be used for the delivery of chemical and bacteriological weapons. The cost of these means of delivery is colossal, and continues to rise. Suffice it to mention that the first stage of the ABM system will cost the USA more than

10,800 million dollars, and the programme for developing the MIRV (multiple independently targetable re-entry vehicle) missiles—more than 17,000 million dollars. The limitation and reduction of these means of delivery would serve as a tangible impediment to the mass-destruction arms race and would save colossal sums which could be used for peaceful, productive purposes.

The problem of controlling the fulfilment of the possible agreement on the limitation and subsequent reduction of strategic means of delivery is made decidedly easier by the scientific and engineering means available in our time, in particular, by the sputniks. The large dimensions of the missiles and bombers, their specific shapes, and the necessity of maintaining complex installations and airfields for their use, all helps to maintain control over them, and is an obstacle in the way of those who would attempt to violate the treaty secretly.

There is much talk about the danger of using strategic weapons. Meanwhile, the employment of the so-called conventional weapons has already taken the lives of millions, and every year brings death to people in Vietnam, Laos, in the Middle East and elsewhere. According to official data, the Vietnam war has cost the USA more than 28,000 million dollars in the 1968/69 fiscal year alone. Direct spending on this war has already exceeded 100,000 million dollars, and if the allocations for the veterans' pensions and other results of this war are taken into account then the aggregate spending on it, according to the US

press, runs into more than 350,000 million dollars!

The USSR proposes the immediate withdrawal of all foreign troops from the territories occupied as the result of actions of some states against other states and peoples, which are defending their national independence. The implementation of this measure, in particular, in Vietnam and in the areas of the Arab countries now occupied by Israeli troops, would not only put an end to further bloodshed in these countries, but would also alleviate the economic situation of the population in the occupying states themselves. It would also lead to the relaxation of world tensions, and would make it possible to reduce the armed forces personnel and military spending in a number of states.

All the proposals of the USSR are aimed at ensuring an effective system of international security, durable peace, and universal and complete disarmament. Under this system the nations and countries would not have to fear a surprise attack and annihilation. They would not have to rely just on oral assurances of peaceful intentions. We know that the leaders of Nazi Germany were also lavish with such assurances. And we know as well what they cost the world.

Only the consolidation of the peaceful forces, irrespective of political convictions, and the active struggle of these forces against aggression and imperialism can create a real basis for carrying out the measures aimed at strengthening international security and achieving disarmament.

ПИШУТ ЗЕМЛЯКИ

Мы, члены Виндзорского отделения Федерации русских канадцев, поздравляем нашу горячо любимую Родину — Белорусскую Советскую Социалистическую Республику — со славным юбилеем — 51-ой годовщиной со дня рождения! В этот радостный для наших белорусских братьев и сестер день шлем им наш горячий привет и от всей души желаем еще большего прогресса и процветания в 1970-ом, ленинском году!

От имени членов Виндзорского отделения ФРК секретарь М. МАКАРЕВИЧ.

Канада.

От имени членов отдела Союза советских граждан в г. Шарлеруа и от себя лично сердечно поздравляю всех сотрудников Белорусского товарищества и работников редакции газеты «Голас Радзімы» с новым, 1970-м годом — годом ленинского юбилея! Желаем вам, дорогие товарищи, большого, полного счастья и дальнейших успехов в вашей благородной работе!

Мария ГОРОХ-ГОНЬЯ.

Бельгия.

В канун Нового года Белорусское товарищество по культурным связям с соотечественниками за рубежом и редакция газеты «Голас Радзімы» получили много поздравительных писем от прогрессивных патриотических организаций наших земляков и частных лиц. Благодарим всех членов Федерации русских канадцев и ее отделов, общества «Дружба» в Канаде, Славянского общества в Англии, отделения «Друзей Русского голоса» и «Арров-парка» в Соединенных Штатах, Общества «Восход» в Голландии, Союза советских граждан в Бельгии, Русского культурно-демократического союза в Финляндии, Русского общественного клуба в Австралии, а также соотечественников М. и К. Ради, И. Скуратовича, А. Байду, Н. Чирского, И. Конова, Т. Богарта, В. Клишевича, В. Козлова, В. Клочко, И. Трофимова, С. Мороз, С. Ермаковича, А. Коледу (США); М. Скринника, Р. Брауна, И. Щербачевича, М. Райцева, С. Шпилевского, А. Хоху, В. Гридюшко (Англия); В. Борченко, М. и И. Тарвик, И. Крекер, С. Порцелатто, Е. Звонареву, С. Шейпу, И. и А. Грицук (Канада); М. Горох, Е. Лозинскую (Бельгия); И. Плеханского, В. Курдеко (Австралия); Г. Матрамаццо, И. Рудковского, А. Зеленого (ФРГ); К. Бернар, К. Лосика, супругов Лихота, Е. Сенкен (Франция); М. Остербан-Галионка, Т. Куперус (Голландия); С. Филотозича (Аргентина); М. Павлюковича (Бразилия) и других за их теплые, сердечные поздравления и добрые пожелания по случаю Нового года и 51-й годовщины БССР.

Пасля снегападу.

Фота В. ДУБІНКІ.

Міхась РУДКОЎСКІ

О, Скарыны зямля,
непакорная воля і духам,
край Купалы
і звонкае песні купальскае край!
Беларусь, Беларусь —
мая светлая радасць і скруха,
Шлях мой Млечны,
мой росны чаромхавы май!
У тваіх кузнях мой дзед
гартаваў лемяхі і нарогі,
на палях тваіх
бацькі —
што крочыў з сяўнёю — сляды.
Я звіваў у сувоі
і дарогі твае і трывогі,

і, як замкі свае, адчыняў я твае гарады.
Дзе б ні быў, я усюды
знаходзіў гасціннасць і шчырасць,
бо і сам я з табою,
з сябрамі ў жыцці не хітрыў...
Беларусь-працаўніца,
лябёдка мая белыкрылая,
ты дала мне усё, што магла,
каб шчаслівы я быў.
У кашулі з снягоў
і шаўкоў свіцязянскае сіні,
падпярэзаны Нёманам,
з весняй, як хмель, галавой,
у бяседным застоллі
па праву адданага сына
я саджуся з табою,
адзінай маёй, дарагой.

«БАРАЊІ НАС, БОЖА, АД СЯБРОЎ...»

МІЛЬЁННЫМ ТЫ РАЖОМ

Выдавецтва «Советский художник» (Москва) выпусціла каларовыя паштоўкі, да якіх дадаецца тэкст беларускай народнай казкі «Ленінская праўда» ў перакладзе на рускую мову. Аўтар малюнкаў — мастак К. Бокараў (Палех). Тыраж выдання — адзін мільён экзэмпляраў.

Вядомы і іншыя выданні «Ленінскай праўды». У 1960 годзе яе выпусціла украінскае выдавецтва «Молодь», перакладалася яна на польскую, чэшскую, нямецкую, англійскую, французскую мовы.

Казка «Ленінская праўда» набыла папулярнасць пасля апублікавання ў газеце «Правда» 21 студзеня 1936 года. Упершыню яна запісана ў вёсцы Задомнае Жлобінскага раёна. Варыянты гэтай казкі былі таксама запісаны ў Клічаўскім, Лагойскім, Салігорскім і іншых раёнах Беларусі. З нашай рэспублікі казка перайшла на Украіну, дзе яе запісалі фалькларысты з нязначнымі зменамі ў тэксте.

Палехскае выданне беларускай казкі — добры падарунак да 100-годдзя з дня нараджэння Ул. І. Леніна. Ілюстраваную казку з удзячнасцю прыме не толькі масавы чытач, але і мастакі, фалькларысты, даследчыкі вуснай паэтычнай спадчыны нашага народа.

М. МАЛОЧКА.

На здымку: паштоўкі з ілюстрацыямі да казкі «Ленінская праўда».

Выдатныя самадзейныя калектывы выраслі на Бярозаўскай ДРЭС. На здымку: бярозаўскія артысты паказваюць сваё майстэрства на сцэне Мінскага палаца прафсаюзаў.

Фота М. АМЕЛЬЧАНКІ.

Пачынаючы з ім гаворку, я адразу адчуў — гэта біты землячок. Але хто ён, якім чынам апынуўся за мяжой, што робіць?

— Можна з той самай мюнхенскай радыёстанцыі? — спытаў я наўгад. І не памыліўся.

— Супрацоўнічаю з імі, — не ўтаіў ён.

— Разам з панам Станкевічам узводзіце паклёп на бацькаўшчыну?

— Што вы, — запярэчыў землячок, — мы хочам вам дапамагчы.

— Чым?..

— Крытыкай. Вам жа забаронена крытыкаваць.

— А вам для гэтага «добра дзядзькі» нават радыёстанцыю далі...

— Вось беларуская мова ў Беларусі забаронена.

— І беларускія газеты, і часопісы, і кніжкі на Беларусі не выходзяць, — дадаў я ў тон яму. — Чулі, чулі...

Землячок збянтэжыўся. Відзець, яму было ніякавата пачуць ад мяне тое, што яны самі плявузгаюць. А я — далей:

— З якіх жа газет вырывае пан Станкевіч цытаты, як не з беларускіх?

Землячок нешта прамармытаў пра мову, якую быццам забываюць.

— У вас дзеці ёсць? — спытаў я.

— Ёсць. Сын.

— Гаворыць па-беларуску?

Пытанне было нечаканым.

— Не, — прызнаўся землячок. — Жонка не беларуска.

— А вы беларус?

— Беларус. Шчыры беларус.

— Дык вось аднаго сына навучыць роднай мове не змаглі, а лічыце сябе, як «сціпла» піша Станкевіч, «амбэсадарамі беларускай культуры на Захадзе».

— Гэта так, — асеў «крытык», — але..

— Кім вы былі да вайны?

— Настаўнікам.

— Ну вось, вяртаецца на радзіму, «амбэсадар», і вучыць дзяцей.

— Не магу, — уздыхнуў ён, — грахоў шмат,

— Былі ў паліцыі?

— Быў. Так склалася...

— А цяпер трэба неяк жыць?

— Трэба...

— Вось з гэтага і пачалі б. А то «крытыкуеце», «дапамагаеце» народу, калі ён змагаўся з лютым ворагам. Цяпер і без вас абыйдземся.

З ПОВАДУ АДНАГО ВЫСТУПЛЕННЯ МЮНХЕНСКАЙ РАДЫЁСТАНЦЫІ

Пра гэтую размову ў час турэцкай паездкі за мяжу я ўспомніў, калі неяк пачуў па радыё з-за мяжы гутарку пана Станкевіча... «Пра тэму Ленініяны».

Пан Станкевіч, як і той паліцай, з якім я гутарыў, адносіцца да тых людзей, якія няблага ўладкоўваюцца пры ўсіх уладах. За «польскіх часув» ён, бадай, адзін з беларусаў заходніх абласцей атрымаў вучоную ступень. Не задарма, вядома. Перад гэтым мусіў старанна працаваць — выдаць дэфензіўную групу беларускіх камсамольцаў... За гэтыя паслугі і паслалі пілсудчыкі свайго гадунца здабываць лаўры вучонага.

Скончыліся часы дэфензіўны, але не спынілася на тым кар'ера прафесара Станкевіча. Ён уладкаваўся ў Навагрудскім педвучылішчы выкладчыкам беларускай літаратуры. Тут ён таксама старанна працаваў: выступаў з палкімі прамовамі на сходах. Горача гаварыў аб інтэрнацыяналізме, а нацыяналізм называў «з'явай заалагічнай», рэдагаваў насценную газету...

У паветры запахла порахам. Савецкая Армія адступала. Той-сёй мог падумаць: «Прыйдучь немцы. Гэты «актывіст» будзе першым вісець на сук».

Прышлі гітлераўцы. Устанавілі крывава «новы парадак». Станкевіч першы, выцягнуўшы па-фашысцку руку, прывітаў гэты парадак шчырым «Хайль Гітлер».

І, зразумела, атрымаў пасаду каменданта Барысаўскага раёна. Такія гітлераўцам былі патрэбны. Іх было мала: на пальцах пералічыш.

Пасада не зусім адпавядала званню прафесара літаратуры. Але пан Станкевіч не грэбаваў і кар'ерай паліцэйскага...

У перапынку ад адміністрацыйна-паліцэйскіх функцый Станкевіч не пакідаў «літаратурнай» дзейнасці. Заўзята выступаў за ўстаўленне навечна новага гітлераўскага парадку, граміў Саветы і іх заходніх саюзнікаў.

Рухнуў «новы парадак». У Германію ўступілі савецкія войскі з ўсходу, саюзнікаў — з захаду. Здавалася, усё — канец кар'еры прафесара-бургамістра.

Але ж не. У «вольным свеце» спатрэбіўся і такі кадр. Вопытны воўк. Яго няма патрэбы перападрыхтоўваць. Ён добра ведае, што да чаго.

І вось былы бургамістр стаў каментатарам амерыканскай радыёстанцыі «Свабода». Малады чалавек, у транзістар якога ўварваўся б замест джазавай музыкі голас Станкевіча, мог бы падумаць, што больш шчырага беларуса за гэтага каментатара няма нават на Беларусі. Застаўся толькі пан Станкевіч, ды і той жыве за акіянам.

Яго турбуе, непакоіць і «наша літаратура», і «наша мова», і «лёс пісьменнікаў», і (хто б мог падумаць!) — Ленініяна, якую ствараюць дзеячы культуры і мастацтва на Беларусі.

Не будзем гаварыць пра «нашу літаратуру», якую палілі гітлераўскія акупанты разам з бібліятэкамі і школамі. І прафесар Станкевіч грэў рукі ля гэтых вогнішчаў. Не будзем гаварыць пра «нашу мову», у сваёй мове пан Станкевіч часта ўжывае і польскія, і нямецкія, і англійскія словы. Не будзем гаварыць аб «лёсе пісьменнікаў» — яны ваявалі супраць таго «новага парадку», якому аддана служыў пан Станкевіч. Спынімся толькі на Ленініяне.

Пан Станкевіч не супраць Ленініяны. «У прынцыпе, — гаворыць ён, — гэта было б нармальна». Пан Станкевіч, а яшчэ больш тыя, хто яму плаціць ганарар за яго пісаніну, добра разумеюць, што значыць Ленін для беларусаў, для ўсіх савецкіх людзей, для ўсяго прагрэсіўнага чалавецтва. Вялікасць Леніна, яго ідэй і ўплыву на развіццё гісторыі не могуць адмовіць і ворагі.

Пана Станкевіча турбуе іншае. Ён хацеў бы, каб «Ленініяна ў мастацкіх творах не дыктавалася партыяй у дырэктывым парадку, як тэма».

Вось і ўсё. Што больш патрэбна гаспадарам пана Станкевіча? Хай сабе ствараецца Ленініяна, але без партыі, якую стварыў Ленін. Хай сабе ў бібліятэках нават у Лондане і Нью-Йорку на паліцах стаяць творы Леніна, але каб толькі камуністы, працоўныя масы не змагаліся за ажыццяўленне ленінскіх ідэй.

У гэтым сэнсе усёй палітыкі ворагаў сацыялізма. Пазбавіць масы кіруючай ролі Камуні-

стычнай партыі, як гэта яны імкнуліся зрабіць у Чэхаславакіі, а потым можна будзе знішчыць і сацыялізм, і Ленініяну. Для дасягнення гэтай нязбытнай мэты імперыялістычныя колы Захаду не шкадуць грошай.

І пан Станкевіч стараецца. Корпаецца ў падшыўках савецкіх газет, вырывае адтуль радкі з крытычных артыкулаў, якія пішуцца савецкімі літаратарамі з думкай, каб тое, што робіцца пад кіраўніцтвам Камуністычнай партыі, рабілася лепш і прыносіла большую карысць народу, падтасоўвае факты пад свае бязглуздыя, выгадныя для хлебадаўцаў «вывады».

Але і гэта было б, скажам словам таго ж пана Станкевіча, «нармальна», калі б ён тыя вырваныя радкі з нашых часопісаў і газет, прынамсі, цытаваў у сваіх артыкулах без змен. Пан Станкевіч разлічвае на тое, што той, каму давядзецца выпадкова пачуць яго хлусню, не пойдзе корпацца ў падшыўках і звяртаць цытаты.

А мы зверылі і ўбачылі, на які падлог ідзе пан Станкевіч, каб дагадзіць таму, хто яму плаціць ганарар.

Возьмем толькі адну, узятую ў дакументах, а значыць дакладную цытату. 24 студзеня, гаворыць па радыё Станкевіч, «Літаратура і мастацтва» пісала: «Некаторыя тэатры дрэнна, без сумлення і мастацкага натхнення ставяцца да вобраза Леніна».

А вось як гэта цытата выглядала ў «Літаратуры і мастацтве» ў тым жа нумары, на які спасылалася Станкевіч: «Між тым, некаторыя тэатры, выдавецтвы, літаратурныя выданні рэспублікі не праяўляюць належных патрабаванняў да твораў з вобразам Уладзіміра Ільіча».

Як бачыце, справа ідзе аб патрабаваннях да твораў з вобразам Леніна, а не аб «сумленні і натхненні». Яго нам не трэба ні ў каго пазычаць. І дарэмна пан Станкевіч намагаецца прынізіць і ачарніць нашых мастакоў слова і пэндзля.

Такім жа несумленным шляхам наёмны пісак перакручвае цытаты, вырваныя не толькі з беларускіх газет, але і з твораў Леніна. І ўсё гэта робіцца нібы не з благім намерам. Ну і як тут не ўспомніць народную прымаўку: «Барані нас, божа, ад сяброў, а з ворагамі мы самі справімся».

Л. ПРОКША.

«Літаратура і мастацтва».

ОБЕР-лейтенант и вел себя, как на экзамене. Положил руки на колени, смотрел прямо в глаза полковнику Маслову.

— Что вы знаете о предстоящем наступлении?

— Наступление обязательно будет. Моя рота к нему полностью готова.

— Срок?

— Точно не скажу, но, по всей вероятности, не позднее первого или второго октября.

— Почему вы так думаете?

— Командир нашего батальона получил пакет с надписью: «Вскрыть первого октября».

Обер-лейтенант ответил на все вопросы, а когда они были исчерпаны, сам попросил разрешения задать вопрос.

— Скажите, какие самые сильные морозы в Якутске?

— Почему это вас интересует?

— Нас предупредили, что вы всех пленных отправляете в Якутск...

— Не волнуйтесь, — успокоил его Маслов, — мы вас отправим чуть ближе, в Москву.

Немец довольно улыбнулся и поблагодарил:

— Я вам очень признателен...

После того, как немца уведомили, полковник Маслов сказал переводчику, который так и не потребовался:

— Вот это фрукт! Кто его взял?

— Рядовой Мартынов... Из ополченцев...

— Скажите, чтобы представили к награде... Сведения весьма ценные...

Когда на рассвете 2 октября противник начал сумасшедшую артиллерийскую подготовку переднего края, сопровождаемую воздушными налетами на ближние тылы армии, это ни для кого — ни для Лукина, ни для командиров дивизий и полков не было внезапным, неожиданным.

Наступления ждали, к нему готовились, его встретили полностью подготовленными, насколько было можно подготовиться в то время.

Основной удар силами 3-й танковой армии Гота и пехотными дивизиями 9-й армии Штрауса противник нанес в направлении Канютино и Холм Жерковский — в стык между 19-й и 30-й армиями. Превосходство противника обозначилось немедленно, оно было угрожающим.

Хотя связь с соседями справа и слева часто прерывалась, как и связь со штабом фронта, Лукину было известно, что у соседей положение не легче.

Сосед справа, командующий войсками 30-й армии генерал-майор Хоменко, сообщал, что против его четырех стрелковых дивизий, численно неполных, ослабленных при отходе, немцы ввели в действие двенадцать дивизий, из них три танковые и одну моторизованную.

Трудно было и у соседей слева — дивизий 16-й армии — их обходили с юга танки Гудериана.

Как ни тяжело было войскам Лукина сдерживать немцев, все же 19-я армия на большей части своего участка отбила все атаки.

Ночью Лукину стало известно о положении, сложившемся на Резервном фронте. Войска 4-й немецкой армии и танки армии Геппнера стремительно вышли на линию Мосальск — Спас-Деменск — Ельня. Можно было предполагать, что танки Геппнера от Спас-Деменска повернут на северо-восток, к Вязьме, чтобы западнее города соединиться с танками Гота.

Этот замысел немцев совершенно точно определился к утру. 4 октября над армией Лукина, над дивизиями 16-й и 20-й армий нависла угроза

окружения. В такое же положение попадала и 32-я армия Резервного фронта.

5 октября стояла отвратительная, мерзкая погода: дул холодный ветер, шел не то дождь со снегом, не то снег с дождем. В окопах, ходах сообщений под ногами хлюпала грязь.

Лукин на рассвете, по пути на командный пункт одной из своих дивизий, увидел, как мокрые, худые, со втянутыми боками лошади с трудом тащили по вязкой дороге пушки — артдивизион перемещался на новую позицию.

Молодой солдат в мокрой стеганке, в коротких, залепленных грязью сапогах шел перед лошадей задом и ласково просил: «Н-но, милая, ну еще, еще!»

Лукин глянул на батарейцев — мокрых, измученных, помогающих лошадям вытаскивать из густой грязи орудия, и горько подумал: «Эх, машин бы нам побольше, вездеходов...»

А дождь все шел и шел... Лукин знал о потерях, понесенных армией за дни немецкого наступления. Он знал, сколько солдат и офицеров убито, сколько ранено. Когда ему докладывали об убитых, Лукин всегда слушал молча — он понимал, что война есть война и человеческие жертвы неизбежны, и сам он был не застрахован от смерти. И все же каждый раз, слушая доклад, он думал: все ли он как командующий сделал, чтобы убитых было меньше.

В эти дни Лукина больше всего беспокоила судьба раненых, а их было много, они были всюду — лежали на полу в колхозных хатах, в овинах, школах, сельсоветах, церквях — везде, где была крыша. В деревушке из пяти домов, Лукин так и не мог вспомнить потом ее названия, скорее всего, это были какие-нибудь Выселки или Новые Дворики, во всех пяти хатах на полу, на лавках, на печках лежали раненые. В одной хате раненый лежал на длинном столе. Странно было видеть возле его замотанной полотенцем неподвижной головы глиняный обливной горшок. Рядом на дырявой клеенке лежала деревянная ложка.

Из жителей деревушки осталось только двое — старуха, повязанная, как монашка, в черный платок, и ее внук лет двенадцати. Пустой правый рукав рубашки у мальчика был припшплен английской булавкой. Старуха, подав Лукину ковш с водой и заметив, что генерал посмотрел на внука, охотно объяснила:

— Добаловался... Все им надо... Схватить где-то успел, а бросить вовремя не сумел...

Все пять домов, а раненых в них было больше ста, обслуживала — она так и сказала «обслуживала» — военврач Елизавета Ивановна Сердюкова, лет сорока, маленького роста, с большими голубыми глазами на круглом добром лице.

Помогали ей две санитарки да бабка однорукого внука.

— Ходячие у вас есть? — спросил Лукин.

— Нет, — ответила Елизавета Ивановна. — Все, кто ходит, ушли... Боятся тут оставаться.

Лукин хотел спросить: «А вы разве не боитесь?» и не спросил, боялись или не боялись врач и санитарки, — это, в конце концов, было не главное. Самым главным было, что они не ушли и как

могли ухаживали за ранеными.

— С перевязочными материалами плохо, — озабоченно сказала Сердюкова. — Все, что нашли в хатах, — полотенца, наволочки, — все истратили... И медикаменты кончились...

Лукин ничего не ответил, не нашел слов — слишком серьезна была обстановка, чтобы произносить какие-либо слова утешения.

К врачу подошла заплаканная санитарка. Лукин, желая хоть как-нибудь прервать свое тягостное молчание, спросил:

— Что случилось? Санитарка ответила не ему, а врачу:

— Подполковник Орехов умер, Елизавета Ивановна...

Сердюкова молча пошла к хате. Сделав несколько шагов, она повернулась и сказала:

— Извините, товарищ генерал...

— Это ее подруги, Татьяна Павловны Ореховой муж, — объяснила санитарка. — Татьяна Павловна вчера умерла, она тоже врачом у нас работала...

— Как вас зовут? — неожиданно для себя спросил Лукин. После, вспоминая этот разговор, Лукин понял, почему задал этой высокой красивой девушке с заплаканными черными глазами такой ненужный вопрос — он в ту минуту почувствовал себя виноватым за всех раненых, лежащих, по сути дела, без всякой помощи, за смерть подполковника Орехова, его жены, за все тяжелое, что происходило в его армии, даже за то, что еще сильнее припустился дождь.

— Лена, — совсем поштатски ответила санитарка и, спохватившись, добавила: — Елена Мордвинова, товарищ генерал. — И добавила через секунду: — Лейтенант!

Она стояла с непокрытой головой. Капли дождя падали со лба на щеки, смешивались со слезами, она их не вытирала, видно, стеснялась, держала руки по швам.

А дождь все шел и шел... Генерал вошел за Леной в крайнюю избу. В сенях на полосатой домотканой дорожке лежал мертвый. Лицо у него было прикрыто куском окровавленного полотенца. Лукин шагнул осторожно, словно он шел не мимо мертвого, а мимо усталого, уснувшего человека и боялся его разбудить.

Все, кто еще мог поворачиваться и смотреть, повернули лица и молча смотрели на генерала. Никто ничего не спросил, только когда Лукин взялся за темную железную скобку двери и пригнул голову, чтобы выйти, кто-то хрипло произнес:

— Пропадет, товарищ генерал? Или как?

Понимая, что много слов тут говорить не надо, — лю-

ди ждали только тех слов, которые им в эту минуту были важнее всего, — Лукин ответил:

— Постараемся отправить вас в тыл...

И, не желая обманывать людей, попавших в беду, добавил:

— Постараемся... Но вы знаете, как трудно...

Арк. ВАСИЛЬЕВ

— Знаем, товарищ генерал! Очень даже хорошо знаем... К немцам попасть неохота... Скажите, товарищ генерал, Москва не сдадена?

— Что вы, голубчик! — искренне удивился Лукин. — Как же это можно?!

Рытье траншей, похороны убитых, перемещение артиллерии на другие позиции, заботы о боеприпасах и медикаментах — это и многое другое составляло содержание фронтовой жизни, потому что, в конце концов, это все же была жизнь: вероятно трудная, полная лишений, опасностей — но жизнь!

И она подбрасывала Михаилу Федоровичу Лукину десятки вопросов, все они были важные, срочные и требовали немедленного решения. Но один вопрос, самый главный, жизненно важный, занимал все его мысли — как сделать, чтобы армия сохранила свою боевую целостность, чтобы не потерялась связь со своими частями, со штабом фронта, чтобы не допустить расчленения армии противником. Все это сводилось к простому, слегка отдающим канцелярским духом словам «не потерять управление». Вот эти три таких обычных, простых слова и составляли наивысший смысл для генерала Лукина.

Сталкиваясь с проблемами, которые когда-то, в далекие теперь мирные годы, на учениях (а это все ушло в очень далекое прошлое — казалось, прошло не четыре месяца, а много лет) представлялись легко разрешимыми, Лукин думал: «Просто было на бумаге, да забыли про овраги, а по ним ходить...» И вспоминал не только чужие, но и свои ошибки и просчеты.

И как ни трудно было поддерживать часто прерывающуюся связь со своими частями и со штабом фронта, все же штаб 19-й армии и командующий сохраняли и осуществляли управление войсками, отражавшими атаки немцев. И хотя самый трудный вид боя — отход, а он труден и опасен потому, что, отступая, можно на своих плечах нести противника за собой, отход войск 19-й армии совершался организованно, без паники. Тащить противника на своих плечах здесь, под Вязьмой, было особенно опасно — он рвался к Москве.

7 октября утром в тылу армии на высоком берегу реки Воря, где проходило шоссе Вязьма — Ржев, разведкой были обнаружены немецкие танки — это были танки седьмой танковой дивизии 3-й танковой армии Гота, совершившие глубокий прорыв на соединение западнее Вязьмы с танковыми дивизиями 4-й танковой армии Геппнера с целью окружить наши войска.

Если бы в руки Лукина могло попасть донесение командира 7-й танковой дивизии немцев! Это донесение, в котором говорилось: «Натиск Красной Армии в направлении Сычевки такой сильный, что я ввел последние силы своих grenадеров. Если этот натиск будет продолжаться, мне не сдержать фронта и я буду вынужден отойти», осталось военной тайной. Но даже зная об этом, армия Лукина и войска других армий, сражавшихся под Вязьмой, большего натиска на немцев оказать не смогли бы — они были обескровлены непрерывными пятидневными боями, у них кончались боеприпасы, люди, сделал все, что могли и даже то, чего они никогда бы не смогли сделать в обычных условиях, падали с ног просто от усталости.

И все время шел и шел дождь...

Связь со штабом фронта и с соседями была потеряна 7 октября. 8 октября над частями окруженной 19-й армии появились наши самолеты, сбросили продовольствие и боеприпасы. Еще раз самолеты появились девятого — прошли на запад бомбить противника.

Поняв, что его армия окружена окончательно, Лукин отдал приказ выходить небольшими группами. В ночь на 12 октября Лукин в кромешной тьме отстал от работников штабарма и остался один, а утром немецкая пуля перебила Михаилу Федоровичу локтевой нерв. К счастью, близости оказались две санитарки, молоденькие, совсем еще девочки.

Сначала они попытались снять с генерала шинель, но Лукин приказал им оторвать по швам рукав. Под шинелью на Лукине был еще комбинезон. Плотная ткань не поддавалась ножницам — пока санитарки добрались до раны, генерал потерял много крови. Он подбадривал своих, хоть и старательных, но малоопытных медиков:

— Что-то, девочки, у меня в голове звенит... Вроде бы музыка...

Наконец рану перетянули. Лукин встал и пошатнулся...

— Товарищ генерал, мы вас дотащим! Ложитесь на шинель...

Лукин понял, что девушкам не под силу тащить его.

— Девчата, бегите! Пропадете вы со мной...

Упорные девчата поволокли по мокрой земле его тяжелое, крепкое тело. При каждом движении боль в сломанной недавно ноге все сильнее и сильнее отдавала в голову. Но Лукин был еще способен шутить, иронизировать над собой:

— Совсем ходить разучился!

Мелькнула горькая мысль: «Пропадут девчонки из-за меня».

— Девочки, бегите!

— Разве это можно? — удивленно сказала «кнопка», как мысленно окрестил Лукин одну из своих спасительниц. — Разве это допустимо?

Они выбрались на бугорок. Последние метры генерал шел сам.

— Ну вот, тут посуше, — сказал Лукин.

Совсем близко с фырканием, как огромная хлопучка, разорвалась мина.

Девчата уцелели, но Лукину осколок впился опять в ту же правую ногу.

С бугорка пришлось скатиться. Одна из санитарок уже более решительно взялась за перевязку — видно, она раньше боялась не столько немцев, сколько генерала, а другая исчезла. Минут через двадцать она привела двух командиров — поблизости, в землянке, лежал тяжелораненый начальник особого отдела Можин, командиры оказались его подчиненными. С их помощью Лукин добрался до землянки. Рядом шли повеселевшие санитарки. Генерал подмигнул им:

(Продолжение следует).

Вось яна, наша гасця, — прыгожая, стройная, з зялёнымі і вострымі іголкамі... З водарам лесу...
 Не. Не тыя словы. Ёлка для нас, перш за ўсё, — прыемная, радасная мітусня.
 Сусед пытае ў суседа:
 — Ёлку маеш?
 — Маю.
 — Ці харошая?
 — Прыдзі паглядзець. Яшчэ не паставілі.
 Той прыйшоў і залюбаваўся:
 — Ну, братка!.. Табе пашанцавала. Не ялінка — цуд. А мае дзеці рагачіну прынеслі. Прыдзецца другую шукаць.
 Калі размова ідзе ў вёсцы, то трэба браць сякеру і ісці ў лес. А ў лесе ціха і ўрачыста. Паміж гурбаў прыселі насупленыя кусты ядлоўцу, сасновыя галінкі ласкава цярушаць на твар лёгкі снег. Між дрэў наблытаны хітрыя зайцавы сляды... У горадзе такой прыгажосці няма. Тут заціскай у кулак рубель і бяжы на рынак ці...
 — А навошта на рынак? Вунь на нашай вуліцы прадаюць.
 — Няўжо? Вось дзякуй, што

сказаў! Пабягу, пакуль не разабралі.
 І вось яна дома. Аднак гэта яшчэ не ёлка, а маладое дрэўца, што сумна прытулілася дзе-небудзь у куточку. Ёлку, як нявесту, трэба з любоўю прыбраць, упрыгожыць яе золатам-серабром. Схадзіць у магазін і купіць новых цацак. Таму што ад дзяцей няма спакою: «Маа-ма! Ну купі харошых цацак. Ну ма-мачка!» Мамачы самой хочацца тых цацак, і яна спяшаецца. А ў магазіне таўкатня і гоман: «Дай мне тое, пакажы гэта, а ці ёсць што прыгажэйшае...» Дзяўчаты-прадаўшчыцы, апрачнутыя снягуркамі, завіхаюцца, дагаджаюць кожнаму.
 Выйшаўшы з магазіна на вуліцу, апынаешся ў шумлівым людскім патоку, дзе пануе прыўзняты настрой. Усе снуюць, спяшаюцца. Нясуць пакупкі. Навокал поўныя сумкі, партфелі. Трэба ж купіць і падарункі, і торт, і бутэльку шампанскага. І яшчэ бутэлечку... Хоць разарвіся... Што гэта за ёлка, калі стол не будзе ламацца ад прысмакаў!
 І вось яна стаіць на самым пачэсным месцы, зіхаціць, краўецца. Весела гараць рознакаляровыя лямпачкі-свечкі. Дзецям пара супакоіцца, а ў іх яшчэ большае нецярпенне: хутчэй бы, хутчэй бы Новы год!.. Колькі там гадзін? Восем? Ну і марудна ж ідзе час. «Вы, дзеткі, трохі падраміце». Дзе там! Няма на іх ні сну, ні стомы — чакаюць. Тым часам на кухні гатуюцца такія пачастункі, што пальчыкі абліжаш. З халадзільнікаў або са skleпаў дастаюцца слоікі з маленькімі баравічкамі, з зялёнкамі, рыжыкамі. Дзе ёлка, там і нашы беларускія грыбы.
 А за вокнамі зіхаціць свя-

точныя агні. Гірлянды, цэлыя сузор'і агнёў. На ёлках, на плошчах і вуліцах — усе колеры спектра. Мароз і снег. Чаканне. І нарэшце:
 — Сядайце, госці, за стол. Калі ласка! Праводзім наш добры стары год.
 Уключаны тэлевізары. Не змаўкаюць песні і музыка. Мільёны людзей праводзяць стары год — год, які прынёс нам многа шчасця і добра, шмат поспехаў і радасці.
 — За стары год! За ўсё добрае! — гучаць тосты.
 У гэты момант кожнаму ёсць што ўспомніць. А эфір ужо даносіць словы навагодняга віншавання ЦК нашай партыі, Прэзідыума Вярхоўнага Савета і ўрада СССР да ўсіх саветкіх людзей. Цішыня. Канчаюць біць Крамлёўскія куранты... Гучаць стрэлы шампанскага.
 — 3 Новым годам! 3 новым шчасцем!
 Пачаўся новы, семідзесяты, ленінскі год.
 Пеніцца шампанскае. Тосты. Музыка.
 А ёлка, наша цудоўная лясная гасця, зіхаціць агнямі, радуе людзей, выклікае на тварах усмешкі. Ёлку мы сустракаем на навагодніх балях, на плошчах, дзе ідуць бясконца людзі, у дварах, дзе не змаўкае дзетвара, у вокнах магазінаў, школах і дзіцячых садах... І заўсёды яна дапаўняе добры святочны настрой.
 Праўда, праз некалькі дзён дзецям будзе трохі сумна расставацца з ёю. Яе галінкі высахнуць, тэжкія іголки асыплюцца. І дзеці з жалем скажуць:
 — Бывай, ёлка!
 Але нядоўга яны будуць сумваць. Наперадзе новыя радасці зімы і вясны.
 Ул. БЯГУН.

Беларусь сустракае Новы год. Яркімі агнямі асветлены вуліцы і плошчы гарадоў; зіхаціць ёлка ля Мінскага палаца культуры прафсаюзаў. У дамах упрыгожваюцца ёлкі, уздымаюцца тосты. У магазінах поўна цацак і прысмакаў да навагодняга стала. Прышоў Дзед Мароз і да калгаснікаў на лясную паляну.

Фота М. АМЕЛЬЧАНКІ і В. ДУБІНКІ.

ДЗЕ І ЯК СУСТРАКАЮЦЬ НОВЫ ГОД

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ.

У В'етнаме ў навагоднюю ноч, па ўстанавішамуся звычаю, трэба сарваць галінку персікавага дрэва з набрынялымі пупышкамі і падарыць яе сябру.
 Апоўначы 31 снежня ў Балгарыі ва ўсіх дамах на тры мініуты гаснуць агні і наступае момант навагодніх пацалункаў.
 У кожнай гаспадыні ў Венгрыі на навагодняй вячэры за сталом абавязкова павінна быць маладое парася — смажанае, заліўнае, шпігаванае або ў крайнім выпадку... з шакаладу.
 У Манголіі Дзед Мароз абавязкова павінен мець табакерку, крэсіва, крэмень, а ў руках — бізун.
 Пасля сустрэчы Новага года ў Карзі на вуліцах вёсак пачынаюцца гульні і праводзяцца спартыўныя дзівачы на скачках у вышыню, а ў гарадах людзі абліваюцца вадой.
 Калі гадзіннік на Кубе б'е поўнач, абвешчваюць прыход Но-

вага года, жыхары вострава імкнуцца з кожным ударам з'есці па адной вінаградзіныцы — на шчасце.
 У час провадаў старога і сустрэчы Новага года ў Шатландыі адчынены дзверы ўсіх дамоў і кожны без запрашэння можа зайсці ў госці ў любую сям'ю.
 Усе судны, якія стаяць ля берагоў Галандыі, вітаюць Новы год урачыстымі гудкамі, а да святочнай вячэры толькі раз у год п'якуцца спецыяльныя пончыкі з разынкамі.
 У Італіі апоўнач пад Новы год на вуліцах горада апынуцца небяспечна. У гэты час жыхары выкідаюць з вокан дамоў пустыя бутэлькі, старую мэблю і іншы хлам.
 У Японіі Новы год сустракаюць не апоўначы, а з усходам сонца.

НАШ АДРАС:
 МІНСК, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 77.
 ТЭЛЕФОНЫ: 32-20-31,
 6-97-92, 32-05-88, 33-15-15.

Зак. № 13, Мінск, друкарня
 выдавецтва ЦК КП Беларусі.